

Ayat Songsang

Bahasa Melayu

Oleh NAWI ISMAIL

Penggunaan ayat songsang mengelirukan banyak pengguna bahasa Melayu. Sebagai akibatnya, kerap kali mereka membina ayat songsang yang salah.

Sebagai guru yang barangkali dianggap berpengalaman dalam pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu, saya sebagai penulis makalah ini kerap diajukan kemusyikilan tatabahasa oleh rakan guru. Biasanya pertanyaan demikian lebih banyak timbul menjelang peperiksaan. Baru-baru ini, beberapa orang guru dan pelajar mengemukakan pertanyaan yang berikut:

- Boleh atau tidak ayat dimulakan dengan **untuk, dengan** dan **sambil**?
- Dahulu ayat tidak boleh dimulakan dengan **untuk, dengan** dan **sambil**. Sekarang dah boleh?
- Cikgu saya menyatakan bahawa ayat tidak boleh dimulakan dengan **untuk** atau **dengan**, tetapi ada pula guru yang berkata boleh. Yang mana betul?

Perkara asas dalam ketiga-tiga soalan itu hampir sama. Soalan tersebut, secara tidak langsung, memberikan gambaran tentang kekeliruan pengguna bahasa Melayu tentang ayat. Sebagai akibatnya, ada pengguna yang menyatakan bahawa tatabahasa bahasa Melayu selalu berubah.

Menurut *Tatabahasa Dewan*, ayat boleh terbentuk dalam susunan biasa dan boleh juga dalam susunan songsang. Dalam susunan songsang, unsur dalam konstituen predikat yang biasanya hadir selepas subjek dipindahkan ke hadapan subjek.

1. Baju kurung itu **untuk** ibu saya.
2. Mereka perlu berusaha **untuk** cemerlang.

Ayat 1 dan ayat 2 dibina dalam susunan biasa, iaitu subjek mendahului predikat. Sekiranya disongsangkan, terhasilah ayat yang berikut:

- 1a. **Untuk** ibu saya baju kurung itu.

- 2a. **Untuk** cemerlang mereka perlu berusaha.

Bukankah ayat seperti 1a dan 2a sudah lumrah digunakan dalam bahasa Melayu? Bacalah ayat yang berikut dan telitilah binaan ayat tersebut apabila disongsangkan.

Bil.	Susunan biasa	Susunan songsang
3.	Pelajar itu sungguh berdisiplin.	Sungguh berdisiplin pelajar itu.
4.	Bungkusan itu daripada bapa Ali.	Daripada bapa Ali bungkusan itu.
5.	Nasib pemuda itu amat malang.	Amat malang nasib pemuda itu.
6.	Encik Malek dari tanah seberang.	Dari tanah seberang Encik Malek.
7.	Pengetua masih belum tiba.	Masih belum tiba pengetua.
8.	Mereka akan ke luar negara.	Akan ke luar negara mereka.
9.	Datuk sedang membaca akhbar.	Sedang membaca akhbar datuk.
10.	Saya berpegang pada janjinya.	Pada janjinya saya berpegang.

Walaupun ayat 3 hingga ayat 10 jarang-jarang digunakan oleh sesetengah pengguna bahasa Melayu, hal itu tidaklah bermakna bahawa struktur ayat itu salah.

Dalam bahasa Melayu, pelajar juga mempelajari ayat majmuk gabungan, ayat majmuk pancangan dan ayat majmuk campuran. Ayat majmuk pancangan terbahagi kepada tiga jenis, iaitu ayat majmuk pancangan relatif (ayat relatif), ayat majmuk pancangan komplemen (ayat komplemen) dan ayat majmuk pancangan keterangan

(ayat keterangan). Contoh ayat relatif adalah seperti yang berikut:

11. Ali membaca buku **yang** baru dibelinya.
12. Mereka bersembunyi di tempat **yang** kotor itu.

Kedua-dua ayat tersebut menggunakan kata hubung relatif **yang**. Dalam bahasa Melayu, perkataan **yang** bukan sahaja digunakan sebagai penanda relatif, tetapi digunakan juga sebagai pengganti nama yang digugurkan daripada Frasa Nama + yang.

13. Buku **yang** tebal itu buku kawan saya.
14. Mereka **yang** rajin belajar akan cemerlang.

Dalam ayat 13 dan ayat 14, **buku** dan **mereka** boleh digugurkan untuk membentuk ayat yang berikut:

- 13a. **Yang** tebal itu buku kawan saya.
- 14a. **Yang** rajin belajar akan cemerlang.

Ayat komplemen menggunakan kata hubung **bahawa** dan **untuk**, seperti yang berikut.

15. Pengetua menyatakan **bahawa** bangunan itu akan dirobohkan.
- 15a. **Bahawa** bangunan itu akan dirobohkan tidak benar.
16. **Untuk** kami memenangi peraduan itu agak sukar.
- 16a. Agak sukar **untuk** kami memenangi peraduan itu.

Selain itu, terdapat sembilan jenis ayat keterangan, seperti yang berikut.

Semua ayat tersebut dapat ditulis mengikut susunan songsang, seperti yang berikut:

- 17a. **Kerana** dia tekun belajar, pelajar itu cemerlang.
- 18a. **Sehingga** suaranya serak, budak itu bersorak.
- 19a. **Sekiranya** mendapat tawaran, Razali akan ke universiti.
- 20a. **Ketika** bumbung dewan itu runtuh, pelajar belum tiba.
- 21a. **Walaupun** sudah berumur, Seman masih belajar.
- 22a. **Supaya** keamanan negara terjamin, rakyat bersatu.
- 23a. **Dengan** menaiki bot laju, pelancong ke pulau itu.
- 24a. **Untuk** kegunaan penduduk kampung, dewan itu dibina.
- 25a. **Bagai rusa masuk kampung**, pendatang itu kebingungan.

Setelah membaca dan memahami bentuk ayat tersebut, sila bina ayat yang berikut mengikut susunan songsang.

26. Suraya menyanyi **sambil** menari.
27. Kakak memotong daging **dengan** pisau tajam.
28. Pelajar itu ke sekolah **dengan** mengayuh basikal.
29. Orang tua itu menaiki tangga rumahnya **dengan** berhati-hati.
30. Salmah menyampaikan pidatonya **dengan** suara yang lantang.

Nyatakan bahawa bentuk ayat songsang banyak digunakan dan tidak menyalahi tatabahasa bahasa Melayu. Apabila perkara itu dikemukakan kepada guru, terdapat juga guru yang mengakui bahawa ayat demikian tidak menyalahi tatabahasa, tetapi penggunaannya tidak digalakkan kerana dikatakan kurang menarik. Alasan itu tidak boleh digunakan dalam konteks tersebut. Dengan hal demikian, amatlah tidak wajar sekiranya ayat songsang disalahkan kerana ayat tersebut tetap menepati binaan ayat bahasa Melayu.

Ada juga pengguna bahasa Melayu yang tersilap menerima penjelasan daripada pihak yang tertentu tentang kesalahan ayat, seperti yang berikut:

- 31.* **Kepada** pemenang peraduan mendarang diminta untuk melaporkan diri kepada pihak urus setia.

Bil.	Ayat	Keterangan
17.	Pelajar itu cemerlang kerana dia tekun belajar.	musabab.
18.	Budak itu bersorak sehingga suaranya serak.	akibat
19.	Razali akan ke universiti sekiranya mendapat tawaran.	syarat
20.	Pelajar belum tiba ketika bumbung dewan itu runtuh.	waktu
21.	Seman masih belajar walaupun sudah berumur.	pertentangan
22.	Rakyat bersatu supaya keamanan negara terjamin.	harapan
23.	Pelancong ke pulau itu dengan menaiki bot laju.	cara
24.	Dewan itu dibina untuk kegunaan penduduk kampung.	tujuan
25.	Pendatang itu kebingungan bagai rusa masuk kampung.	perbandingan

- 32.* **Bagi** mengatasi masalah itu memerlukan sokongan daripada semua pihak.
- 33.* **Dengan** mengemukakan berbagai-bagai sijil semasa temu duga masih gagal mendapat pekerjaan.
- 34.* **Tatkala** hujan turun dengan lebatnya pada petang itu.
- 35.* **Untuk** menyelesaikan masalah yang ditimbulkan oleh pendatang asing di tempat itu.

Ayat 31 hingga ayat 35 memang tidak tepat. Ada orang yang menyatakan bahawa ketidaktepatan itu berlaku kerana penggunaan **kepada, bagi, dengan, tatkala** dan **untuk** pada awal ayat. Sebenarnya bentuk itu salah kerana tidak lengkap, sama ada tiada subjek ataupun berupa keterangan semata-mata. Bentuk itu hendaklah dibetulkan, seperti yang berikut:

- 31a. **Kepada** pemenang peraduan mengarang, **mereka** diminta untuk melaporkan diri kepada pihak urus setia.
- 32a. **Bagi** mengatasi masalah itu, **pihak kerajaan** memerlukan sokongan daripada semua pihak.
- 33a. **Dengan** mengemukakan berbagai-bagai sijil semasa temu duga, **Roslan** masih gagal mendapat pekerjaan.
- 34a. **Tatkala** hujan turun dengan lebatnya pada petang itu, **ribut petir berlaku**.
- 35a. **Untuk** menyelesaikan masalah yang ditimbulkan oleh pendatang asing di tempat itu, **beberapa tindakan diambil**.

Pengguna bahasa Melayu disarankan supaya merujuk buku tatabahasa untuk mendapat penjelasan yang lanjut tentang ayat songsang. Sekiranya timbul masalah, berbincanglah dengan mereka yang berpengetahuan. **PB**